

POLSKIE TOWARZYSTWO ZIEMIAŃSKIE ZARZĄD GŁÓWNY

Warszawa, 5 września 2014 r.

STOP ZAGŁADZIE ZABYTEKÓW KULTURY ZIEMIAŃSKIEJ W POLSCE komentarz dr Macieja Rydla, wiceprezesa Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego

W 1939 r. istniało w ówczesnych granicach II Rzeczypospolitej ok. **20.000** wiejskich dworów i pałaców, w tym około **4.000** na Kresach Wschodnich RP, które zostały odcięte nową granicą.

W 2014 roku w rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) figuruje na terenie Polski **4.823** dworów i pałaców. Z tej liczby ok. **3.000** dworów i pałaców to pozostałość po polskim ziemiaństwie, a więc bez tzw. „ziem odzyskanych”. Dziś prawie **2.000** z nich jest w stanie ruiny, radykalnej przebudowy lub takiego ogołocenia (wycięcie parku, pozbawienie całej infrastruktury gospodarczej), że został jedynie zdewastowany budynek.

Z dużą dozą dobrej woli, można uznać, że 150 dworów i pałaców istniejących w Polsce (poza miejskimi) zachowało walory historyczne (atmosferę), nawiązujące do stanu oryginalnego. W tej liczbie są również muzea. Jest to **mniej niż 1 procent** stanu z 1939 r.

Spośród pozostałych 1.000 dworów i pałaców: 440 jest w rękach samorządowych = szkoły, przedszkola, domy dziecka, ośrodki zdrowia i domy pomocy społ., ośrodki kultury, mieszkania gminne; 58 to siedziby gospodarstw rolnych (spółki, spółdzielnie, stadniny), firm i uczelni; 350 jest w rękach prywatnych nowych właścicieli, a 90 w rękach potomków przedwojennych właścicieli

(z tego 50 w dobrym stanie, włączając w to „resztówki”); 64 pałace i dwory mieszczą muzea lub przeniesione są do skansenów (drewniane rekonstrukcje).

W Polsce nie ma ani jednego całego założenia dworskiego, z całą żyjącą infrastrukturą, które przetrwałoby II wojnę światową i czasy PRL-u. Ok. 1.000 dworów i pałaców dałoby się jeszcze uratować, gdyż choćby parki zachowały swą podstawową substancję. Są one w zasobach państwowych, samorządowych lub prywatnych.

Nie ma w Polsce centrum (muzeum ziemiaństwa), które gromadziłoby archiwalia związane

z historią ziemian, ich siedzib i obyczajów. Nie ma ogólnopolskiej specjalistycznej placówki, która miałaby bibliotekę, prowadziła badania nad historią ziemiaństwa, prowadziła edukację w tym zakresie.

Polskie Towarzystwo Ziemiańskie, ul. Poznańska 38, lok. 2; 00-689 Warszawa; Tel. (22) 622 08 42;
e-mail: sekretarz_ptz@ziemianie.org.pl; ptzsekretariat@wp.pl; strona internetowa: www.ziemianie.org.pl;
kontakt dla mediów: rzecznik@ziemianie.org.pl

Nr konta: PKO BP 15 Oddział Warszawa 05 1020 1156 0000 7102 0064 1050.

POLSKIE TOWARZYSTWO ZIEMIAŃSKIE JEST ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO, NUMER KRS 000055617.

Dla przykładu wymienić można kilka najcenniejszych zabytków architektury szlacheckiej i ziemiańskiej w Polsce, które giną: Graboszyce (małopolskie) – dwór renesansowy; dwory barokowe: Kotlin, Łopuchowo, Siedmiorogów, Giżyce, Wełna (wielkopolskie), Koźniewo Wielkie (mazowieckie, pow. ciechanowski), Raciechowice (małopolskie), Miłonice (łódzkie) czy pałac w miejscowości Mordy (mazowieckie). Spośród wielu skandalicznych przykładów rujnacji pięknych dworów klasycystycznych (dziewiętnastowiecznych) można wymienić: dwory w Pławowicach i Nadzowie (małopolskie), Żytynie (łódzkie) oraz pałac w Sobieszynie (mazowieckie).

Nie ma państwowego programu ratowania zabytków kultury ziemiańskiej w Polsce !

Pałac rodziny Siemieńskich w miejscowości Żytno, powiat radomszczański.

Pałac rodziny Przewłockich w miejscowości Mordy, powiat siedlecki.

**Polskie Towarzystwo Ziemiańskie, ul. Poznańska 38, lok. 2; 00-689 Warszawa; Tel. (22) 622 08 42;
e-mail: sekretarz_ptz@ziemianie.org.pl; ptzsekretariat@wp.pl; strona internetowa: www.ziemianie.org.pl;
kontakt dla mediów: rzecznik@ziemianie.org.pl**

Nr konta: PKO BP 15 Oddział Warszawa 05 1020 1156 0000 7102 0064 1050.

POLSKIE TOWARZYSTWO ZIEMIAŃSKIE JEST ORGANIZACJĄ POŻYTKU PUBLICZNEGO, NUMER KRS 0000055617.